

21 aprel / 2020

Əli SƏKRƏBƏYLİ
AYB və AJB-nin üzvü

Bu həmin Xeyrəddin Qocadır ki...

Xeyrəddin Qocanı tanımaq üçün

Amerika kəşf etmək lazım deyil, sadəcə alaraq onun əsərlərini oxumaq gərəkdir. Fərq elməz, istər sağdan sola oxu, istərsə də soldan sağa, nəticədə yaddaşında bütün möhtəşəmliyi ilə həyat hadisələrinin reallığı canlanacaqdır. Onun yağışlı bir gündə kəşayin üstündə oturub daş üçün ağlayanlara, ağan (mədirin) eşşək olsa da, "toş" demə, belinə minsa da "düş" demə fikri ilə yaşayın mədəahlara, yaltaqlara yazığı gəlmir. O, yaltaqlar haqqında yazır:

Allah sizi başımızın üstündən əskik etməsin, rais.

Siz kəsən başa sorğu-sual yoxdur...

Ayağınıza tox ala bilmərəm...

Balalarının başını kəssənsiz, "of" demərəm!

Həmişə ağsaqqalımızsınız...

Başımı həmin səmtə kəssənsiz, qanı o səmtə axacaq...

Sözümüzü soylaya-soylaya,

bu yomuzda boylaya-boylaya ulusunumuz uruq-uduz soykəkinini arayıb-darayıb oxuculara çatdırın X Qocanın sözünün canı budur ki, həyatda hər şeyin iki üzü var-yalnız torpaqdan, çörəkdan, bir də höqiqətdən başqa. "On böyük bəlik düzlükdür" kolomanı rəğmədən insan olan kos görək düzlüyü, doğrutluğu, höqiqəti, monəvi səllığı həyatın mənəsi hesab etsin. Höqiqəti hər cümləsinə yavənli xət X Qocanın əsərlərini oxuyanda bir də daha əmin olursan ki, əslanın başçılıq etdiyi qonular ordusu, qonunun başçılıq etdiyi əslanlar ordusundan min dəfo yaxşıdır.

X. Qoca məsul vəzifələrdə işləyib, Milli Məclisə deputat seçilib, Azərbaycanın Türkiyədəki səfirliyinin Baş konsulu olub. Çoxlu xarici ölkələri gəzib. Hansı vəzifədə işləyibsə, həmişə inəfsafi arada görünüb. Harda olubsa, ürəyində Azərbaycanın kiçik bir portretini çəkib. Harda olubsa, Azərbaycanı, doğma elini-obasını düşünüb. Ələ ən böyük uğurlarını da Azərbaycanı düşünəndə qazanıb. Onun əsərlərini oxunaqlı və auzunömürlü edən də bu keyfiyyətlərdir.

Yeri gəlmişkən deyək ki, aksor deputatlığa namizədu seçilmək üçün bol-bol vətən verib, işləri düzələndən sonra dediklərini büsbütün unudurlar.

Xeyrəddin Qoca yazır ki, "Milli Məclisə deputatlığa namizəd olanda jurnalistlərdən olan platformasını soruşurlar, yəni harada yol, körpü salacağı ilə maraqlanırlar, cavab verir:

"Mən heç bir vəd-filan vermiyəm. Heç özüm dolana bilmirəm, nə yol, nə körpü? Milli Məclis deputatının yalnız bir vəzifəsi olmalıdır: xalqın rifahı namına qanunlar yaratmaq, vossalam!"

Digər bir yazısında isə "X.Qoca millət vəkilli olanda deputat nişanını döünə taxmırdı. Səbəbini soruşanda deyirdi:

"O nişanın şərfəli olduğunu bilirəm, amma gözdüymə qorxuram. Birdən küçədə biri

yaxamdan yapışdı ki, filan-filan problemlər niyə düzəlmir? Nə cavab verir, hə?"

X. Qoca sözü qıtmət verən sonotkardır. O, bivayə söz demir, mənasız söz danışmır. Danışanda da, yazanda da sözü həmişə boğazında bəşirib çıxarır. Bişmiş boğazdan çıxan söz isə adamın ruhunu ovxarlayır, sığallayır. Tossadıfı deyil ki, bu gün də sözü ağzında bəşirib çıxaranlara, danışdığı bilən adamlara rəğməndə deyirlər: "Xeyrəddin Qoca kimi necə danışığına fikir verir", yaxud "Xeyrəddin Qoca kimi sözünü bilən adamdır".

Adama ələ gəlir ki, X.Qoca işi yağ kimi gedən bir sonotkardır. Amma yazılanları oxuyanda görürsən ki, onun istəyinin qabağına daş atırlar, qaynar qazanına soyuq su tökənlər, duzunu yeyib duz qabını sındırırlar, üzünü gülbə axınsınca deyinönlər, kölgösünə də qonul kəsilonlər olub, amma heç bir qara qüvvə onu əmalından çəkindirir, yələndə səpdıra bilməyib. "It hürər, karvan keçən" misalına rəğmə qələminin hökəmini qılıncə hökəminə barəbar tutub.

Mən Xeyrəddin müəllimin barəsində bu kiçik yazımı qələmə alarkən əlimə "Xey-

roddin Qocanın gülüşü" (Bakı, 2007) adlı ovucun içt boyda kiçik, amma monaca böyük kitabı keçdi.

Kitəbda Xeyrəddin Qoca gülmür və güldürür: Bu gülüşlərdə ironiya da var, sarkazm da, nifrət də var, möhəbbət də. Mən bu yazımda Xeyrəddin Qocanın əsərlərini mona yükünün, məzmun sıqlotinin ağırlığı digər yazıların əsərlərini əksikliyi ilə müqayisə etmək niyyətində deyiləm. Məqsədim budur ki, görüm bu kişi kimə və nəyə gülmür?

Ələ isə töhmətdən yox, minnətdən qorxan, sərət yox mard olan oxucular, bir az da yaxına gəlin, X.Qocanın gülüşünə qoşulun:

***

Xeyrəddin Qoca Korlar Cəmiyyətində çıxan "Dan ulduzu" qəzetinin redaktoru vəzifəsində işləyirdi. Lakin redaksiya idarədən uzaqda yerləşirdi.

Bir gün Cəmiyyətin sədri Xeyrəddin müəllimə zəng vuraraq deyir ki, "çoxdandır səni görmürəm, gəl, bir söhbət edəək".

Xeyrəddin Qoca:

"Əşi, ələ telefonda söhbət edirik də. Ora gəlməyin nə mənası? Onsuz da siz məni görmürsünüz-deyir.

***

Xeyrəddin Qoca gəncliyində hind filmlərini sevirdi, şəhərə yeni film gələn kimi gedib baxırdı.

Bir dəfo faciəli bir hind filminə tamaşa edib salondan çıxanda görür ki, məşinin arxadan alt tərəfi əzilib. Qanı bir az da qaralır. Əyilib əzilən yeri düzəldir ki, heç olmasa, şəhər küçələrində gəzə çırpmasın. Üst-başı tamam bətır. Başını qaldranda məşinin nömrəsi gözünə sətərsir, heç demə, məşin onunkü deyilmis, O, məşinin bir az qarşıda saxlayıbmış. Hər iki məşin eyni rəngdə olduğundan düzəldiyi məşin özününkü bilmişdir.

***

Bir dəfo Xeyrəddin Qocaya deyirlər ki, işdə yol verdiyin nöqsanlara görə səni işdən çıxarırlar.

Xeyrəddin Qoca cavab verir:

"Niyə, mən heç işdə olaram ki, ciddi nöqsana da yol verirəm?"

***

Xeyrəddin Qoca təksiyə minir. Sürücü başlayır şikayətlənməyə:

"Yənə səhər-səhər qanıq qaralıd. Qaz pulu, işiq pulu, su pulu üçün gəlmışdilər.

Xeyrəddin Qoca diləndir:

"Akişi, bazardan havayı bir kiloqram pomidor ala bilərən? Qaz, işiq, su işlətmisən, pulunu ödə də..."

"Qaaş, olan yerdan də..."

Evinin yanına çatanda Xeyrəddin Qoca təksidən düşürək sürücüyə pul vermədən aralanır.

Sürücü:

Qaaş, gedib haqqını ver dəl...

Xeyrəddin Qoca:

"Qaaş, olan yerdan dəl-deyə cavab verəndə görür ki, sürücü əsəbilər, qayıdib gedib haqqını ödəyir.

***

Xeyrəddin Qocaya zəng vurub bildirirlər ki, Əli adlı kişi nazir vəzifəsindən azad edilirdi.

O, qeyri-iradi diləndir:

"Yaxşı ki, bizim adımız Əli deyil.

***

Türkiyədə zəlzələ olur. Onda baş konsul (X.Qoca bir neçə il Azərbaycanın Türkiyədəki səfirliyinin Baş konsulu olmuşdur) Bakıda idi.

Özəl televiziyalardan birinin aparıcısı canlı yayımda ona zəng vurub zəlzələ barədə məlumat istəyir. Baş konsul əvvəlcədən məlumat topladığından, bildiklərini söyləyir. Ekranada onun şəklinin altından isə yazılır: "Baş konsulumuz İstanbuldan xəbər verir..."

***

Xarici ölkələrin birinə həyat yoldaşı ilə səfərə getmiş Xeyrəddin Qoca müxtəlif millətlərin olduğu bir otdə qalır. Zəncilər hər gün səhər lifdə qarşısında onunla salamlanırlar. Həyat yoldaşı soruşur ki, bunlar səni tanıyırlar, niyə salam verirlər? X. Qoca cavab verir:

"Necə tanıyırlar? Mən də qaralıqda onlara oxşayıram də. Ələ bilirlər mən də onlardanam..."

***

Sonda əziz dostum-qardaşım Xeyrəddin Qocanı "Şəhrət" ordeni ilə təltif oluması münasibəti ilə ürəkdan təbrik edir, ona möhkəm can sağlığı, yaradıcılığında yeni-yeni nailiyyətlər arzulayıram.

Arzu edirəm ki, onun atı yürək, qılıncı kəsəkin, qələmi tit, bəxti yeyin, sözü ötkün olsun.

Qılıncı kəsməyəni sözü kəssin. Ağ yağış kimi yağsın, göy ot kimi göyərəsin! Amin!